

THESES PHYSICÆ
DE
ANIMÆ DEFINITIONE,
ET EIVS FACULTATIBVS
IN GENERE,

Quas

DEO DUCE,

Præside

Doctissimo, Clarissimoque Viro,

D.M. ANTONIO TRUTIO, Philosophiæ
in Academiâ Lugduno-Batavâ Pro-
fessore dignissimo,

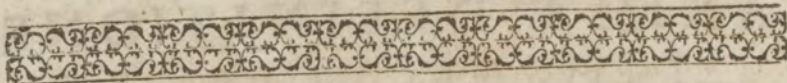
tucri conabitur

IACOBVS ZVERIVS Elbinganus

A. D. xv. Iunii.



LUGDVNI BATAVORVM,
Ex Officinâ Ioannis Patii. Anno L. c. l. c. c. i. i. i.



Prudentissimis, Amplissimis, Consultissimis
que Viris D.D.

PRÆTORI, CONSULIBVS,
ET SENATORIBVS REIP.

Bergopzomanæ,

NEC NON

Ejusdem Reipublicæ Doctrinâ, Prudentiâ,
et Pietate conspicuo,

SENATVI ECCLESIASTICO,

Dominis meis omni observantia mihi
colendis,

HASCE THESES,

L. M. Q. D. D. D.

IACOBY ZVERIVS Elbinganus

Respondens.

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
ANNALS OF THE
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS
1892

De Animæ definitione, & ejus potentiis in genere.

*De origine Animæ superiori disputatione actum est, sequitur, ut,
quid ipsa sit, paucis dispiciamus.*

THESIS I.

ANIMA bifariam consideratur: vel ut in corpore animato est, vel ut ab eodem est separata. Priori modo Physicæ considerationis est (cum enim ejusdem scientiæ sit considerare formam & materiam: Physica verò consideret corporis animati, puta plantæ, animalis, materiam; necessario sequitur ad eam etiam pertinere considerationem formæ) Posteriori modo pertinet ad Philosophum primum.

II.

Rurfus quatenus in corpore est, duplicem habet considerationem. Consideratur enim vel ut principium est constitutum corporis animati: vel ut principium effectivum est operationum viventis. Unde & respectu utriusque definitur ab Aristotele definitionib. duabus. Et quidem ut est principium ac forma corporis animati, hoc modo ^a, ψυχὴ ἐστὶν ἐντελέχεια ἢ πρώτη σάμα [⊗] φυσικῆ ὀργανικῆ ζωὴν ἔχουσα διὰ μὲν. Id est, Anima est actus primus corporis Physici Organici, vitam habentis potentiâ.

III.

Genus animæ, seu potius quod generis vice fungitur, ponitur ἐντελέχεια, id est, εἶδ [⊗], μορφή, λόγ [⊗], τὸ τί ἦν εἶναι, quia talis est perfectio, qua corpus vivens constituitur, & in specie collocatur. Non videtur autem hoc vocabulo, ante Aristote-

Iem quisquam hac significatione fuisse usus. Apud Empedoclem certè hoc versu,

Πέτρω και λάνει βάνις ὕδατ' ἐντελεχέει,

c. 1. *Tuscul.* Non videtur aliud significare, quam, quod vertit M. Tullius, continuatam motionem.

IV.

d in voce ἐντελέχεια^d Hesy chius & ^e Plutarchus ἐνέργειαν appellant. *f* Statuitur tamen discrimen inter ἕξ: ἐντελέχεια .n. respectivū est, & respicit id quod perficitur, & tam de formâ dicitur, quâ de operatione. ἐνέργεια vero est quiddam absolutum, & quod solum dicatur de operatione, non etiam de formâ. Themistius vocat ἐντελέξισσορχήν. Hermolaus Barbarus perfecti-habeam vertit, plerique actum vel formam. Per ἐντελέθειαν autem in hac definitione intelligitur animæ immaterialitas, simplicitas, informatio, perfectio, potestas. Hoc enim sibi volunt istæ voces ἐν, τέλει, ἕξι, ex quibus ipsum ἐντελέχεια constituitur, quod acutissimus^h Iulius Scaliger animadvertit.

h Exercit. advers. Card. 307. 12. § 39.

V.

Porro animam esse ἐντελέθειαν ex hac divisione planum fiet. Si anima est (esse autem .i. existere aliquid, quod dicatur anima, nemo sanus unquam dubitavit) est vel substantia, vel accidens. Accidens autem cum esse nequeat: (utpote quæ principium est viventis & causa nobilissima, à qua plurimæ & præstantissimæ operationes proveniunt,) relinquitur eam esse substantiamⁱ. Si est substantia, est vel materia, vel forma, vel compositum. Materiam dico esse id, quod secundum se non est hoc aliquid, sed habet potestatem ad esse. Formam, quæ facit hoc aliquid, & rem in specie collocat. Compositum vero, quod ex materiâ & formâ conflatum est. Iam vero Animam non esse materiam, ex duplici subjecto discrimine manifestum est. Primò quod materia per se non est hoc aliquid, neq; per ipsam est hoc aliquid, sed per formam: Anima enim est, quæ

i Arist. 2. de anim. cap. 1 text. 3.

est, quæ facit hoc aliquid .i. quæ facit rem consistere, & esse id, quod est. Secundò quia materia est ens in potentia, anima vero est ens in actu. Multo etiam minus còpositum, cum hoc non sit in alio, ut in subiecto; Anima verò sit in alio, ut in subiecto. Restat ergo ut animã esse statuamus formam sive actum.

VI.

* Actus autem cum sit duplex, Primus & Secundus: Primus est, qui informando materiam, substantiam constituit: Secundus est operatio formæ: Ille proportionem respondet scientiæ, & talis actus est anima: hic contemplationi; quæ ut fluit à scientiã, sic vita ab anima.

VII.

Additur in definitione (corporis) duas præcipuè ob causas. Primò quia cum anima nullã habeat hypostasim, utpote forma Physica, quæ sola sine corpore non subsistit, sed semper aliquod corpus informat, sine relatione ad corpus considerari physice non potest. Secundò ad differentiam substantiarum incorporearum, quia illæ etiam sunt ἐντελέχειαι, sed perfectæ, & per se, sine ulla concrectione & adjunctione corporum.

VIII.

Subjungitur animam actum esse corporis Physici. Cum enim corpus aliud sit Mathematicum, aliud Artificiale, aliud Physicum. Mathematici autem corporis anima actus esse nequeat, quia illud est quantitas: neque artificiosi quia illud, quatenus tale, qualitatis est particeps: Restat ut corporis naturalis eam actum esse statuamus.

IX.

Naturale autem corpus aliud cum sit animatum, aliud inanimatum: non cujusvis corporis naturalis; sed animati tantummodo anima actus est. Neq; enim universum cum omnibus suis partibus animatum credimus.

¹ Arist. 2. de anim. cap. 1. text. 3.

X.

Porro reliqua definitionis verba perpendamus, Dicitur anima actus primus corporis Physici organici .i. quod habet organa^m, quæ sunt membra ex partibus dissimilis formæ conflata, ad obeunda propria animæ munia.

*m Arist. lib.
1. de hist.
animal.*

XI.

ⁿOrgana autem in quibusdam viventibus sunt imperfectiora, in quibusdam perfectiora. Minus perfecta sunt in stirpibus, quibus non deesse sua organa accuratius animadvertentibus manifestum fit. Radicum fibræ à terra succum attrahunt, quemadmodum animalia per os & gulam esculenta & poculenta sumunt. Foliis defenduntur ab ardore solis cortices, corticibus fructus sepiuntur, ut injuriam coeli commodius ferre queant. Simile medullæ quid toto trunco excurrit: duriores ligni fibræ ossi respondent, libro denique & cortice clauduntur totæ plantæ, tanquam cute, ne externus calor succum, quo stirps pascitur, depascat.

*n Arist. lib.
2. de anim.
c. 1. text. 6.*

XII.

Multo autem magis conspicua, & perfectiora longè sunt hæc organa in animalibus. Suntque in iis vel primaria, vel secundaria. Primaria, quæ etiam instrumenta instrumentorum appellantur, sunt quæ reliquis instrumentis vim agendi tribuunt, ut cor, cerebrum. Secundaria sunt, quæ vim recipiunt à primariis, ut nervi, oculi, aures.

XIII.

Postremò additur in definitione, potestate vitam habentis. Potestas cum referatur ad actum (utpote sine quo considerari non potest) actus autem duplex sit, ut supra thesi 6 demonstravimus, sequitur potestatem etiam dupliciter considerari. Primò, respectu actus primi, & sic semen dicitur potestate esse vivens corpus: secundò, respectu actus secundi: Quomodo dormiēs dicitur potestate videre, & gladius qui actu quidem est, sed

est, sed quamdiu non fecat, potestate dicitur esse gladius. In definitione autem illud (potestate) non est accipiendum significatione primâ, sed secundâ. Quare neque semen, neque cadaver potestate vitam habet.

XIV.

Haecenus de animâ, ut principium est constitutivum corporis animati, jam eandem, ut principium est operationum consideremus. Eam ita definivit Aristoteles ^a, ψυχή ἐστὶ τὸ τῶ ζῶμεν, ἔαῖθ' ἀνόμεθα. καὶ ἀεινούμεθα πρώτως. Anima est qua vivimus, sentimus, & intelligimus primò. Definitio hæc est præcedentis definitionis causa, & præcedens hujus conclusio, quod satis apparet, si tota demonstratio extruatur hoc modo. Id quo primo vivimus, sentimus, intelligimus, est actus corporis naturalis potestate vitam habentis: A t qui anima est id, quo vivimus, sentimus, intelligimus primo. Ergo anima est actus corporis naturalis, potestate vitam habentis. Est autem hæc definitio à fine partium, & facultatum animæ desumpta.

XV.

Porro ne videatur hæc definitio propria esse animæ humanæ, eique primò competere, ac per excellentiam ea hîc descripta, ut nonnulli arbitrantur: secundario autem & propter partes omnibus viventibus esse communem: sciendum est particulam (καὶ) hîc notare disjunctionem, quemadmodum etiam in definitione naturæ.

XVI.

Quia vero duplex est id quo vivimus, anima nimirum vel corpus uti duplex est id quo scimus, nempe anima, & sciëntia: itidemque id quo sani sumus, oculus scilicet, & sanitas: corpore certè non primo, sed animo vivimus, qui corporis quædam est ratio & forma, ut sanitas oculi, & sciëntia animæ: prudenter in definitione dictum est primo, ne definitio corpori ac materiæ competat.

Animæ

XVII.

Animę facultates Plato in rationalę & irrationalę distribuit; Aristot. hæc divisio nõ suffecit, utpote quę naturarum diversitatem nõ satis indicaret. Qua de causã is eam in vegetãtem, sentientem, loco moventem, seu progressivã, & intelligentem discrevit, quibus & appetendi facultates adjunxit. Sed quoniam hæc semper cum sensu vel cum intellectu cõjunguntur: propterea quatuor prioribus, viventium quatuor genera ac veluti gradus distinxit, & hisce constitui voluit: à vegetativã quidem plantas; à sensitivã ζωόφωνα stirpim animalia; à motivã, bruta quę se movent; à rationali, hominem. Tres tamen solum definitione expressit Philosophus.

XVIII.

Observandus est autem ordo quidam inter hæc facultates. Ex iis enim alię sine aliis esse possunt; ut vegetativã, sine sensitivã; sensitivã sine loco motiva, & hæc sine intellectiva: non autem contra hæc sine illis. Qua de causã fit ut vegetatrix facultas primum viventium gradum constituat, sentiens secundum; loco movens tertium, & intelligens quartum.

XIX.

Neque tamen plures erunt animę in eodem corpore animato, sed quemadmodum Trigonus in Tetragono, ita priores facultates in posterioribus continentur. Hoc nisi statuatur concedendæ erunt in eodem subjecto plures formę substantiales, quod absurdum est, nec ferendum in Philosophia,



